

ჰოლოკოსტის სწავლება

ნაწილი მეექვსე

ბრძოლა ინტერნეტით გავრცელებული ანტისემიტიზმის წინააღმდეგ

მოამზადა ნინო გვარამაძემ

წინამდებარე რესურსი ასრულებს რესურსების სერიას „ჰოლოკოსტის სწავლება“. ამ სერიის მეხუთე და მეექვსე ნაწილები ეხება თანამედროვე გამოწვევებს, რომლებიც ყურადსაღებია, რათა არ მოხდეს მათი განვითარება და მდგომარეობამ საზოგადოება სავალალო შედეგამდე არ მიიყვანოს.

ევროსაბჭო სხვადასხვა მიმართულებით მუშაობს ანტისემიტიზმის წინააღმდეგ და ამ რესურსში მოცემულია მის მიერ შემუშავებული რჩევები.

ინტერნეტის ათვისებამ ხალხს მისცა უზარმაზარ ინფორმაციაზე წვდომის საშუალება. ამასთან ერთად, გაჩნდა ახალი მნიშვნელოვანი ამოცანა - შეიძინო საჭირო უნარები ნამდვილი ინფორმაციის ყალბისგან განსასხვავებლად. სოციალურმა ქსელებმა და ინტერნეტმა ადამიანებს კომუნიკაციის ახალი შესაძლებლობა გაუხსნა.

კომუნიკაციის ნებისმიერი ახალი ფორმის გაჩენა ითხოვს როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი ზემოქმედების შესწავლის აუცილებლობას.

ისევე, როგორც რეალურ სამყაროში, ინტერნეტში მომხმარებლებს სჭირდებათ ინკლუზიური სივრცე, რომელშიც ყველა იგრძნობს თავს დაცულად, სადაც მათ პატივისცემით ეპყრობიან.

სამწუხაროდ, ონლაინ ანონიმური კომუნიკაციის შესაძლებლობა ართულებს ადამიანის პასუხისმგებლობის დადგენას მისი განცხადებებისთვის. სიძულვილის ენა ადვილად ვრცელდება და ხდება მისი შინაარსის ტირაჟირება სოციალურ ქსელებში. ანონიმური შეუწყნარებლობის გავრცელებას, განცხადებებს ან „სიძულვილის ენას“ შეიძლება ჰქონდეს უკიდურესად უარყოფითი შედეგი ინდივიდისთვის, ადამიანთა ჯგუფებისთვის, რადგან ასეთი განცხადებები აძლიერებს ნეგატიური სტერეოტიპების გამოყენებას.

ამრიგად, ინტერნეტი მთლიანობაში და განსაკუთრებით სოციალური ქსელები არ არის მხოლოდ იმისთვის, რომ მომხმარებლებს შესთავაზოს წარმოდგენილი შესაძლებლობები, მაგრამ, ამავე დროს ხელს უწყობს მასებში სიძულვილის პროპაგანდას. "ციფრული სიძულვილის" ბოლოდროინდელმა კვლევამ აჩვენა, რომ ანტისემიტიზმი ყვავის ინტერნეტში.

იმისათვის, რომ მასწავლებლები დაუპირისპირდნენ ამ ტენდენციას, მათ უნდა იცოდნენ, როგორ შეიძლება შევიდეს სიძულვილის ენა სკოლებში:

- მოსწავლეები, ინტერნეტში რაიმე თემაზე ინფორმაციის მოძიებისას, შესაძლოა, მოხვდნენ ისეთ ვებსაიტებზე, რომლებიც აქლერებენ ანტისემიტურ, ჰოლოკოსტის უარყოფელ ან სიძულვილის ენას;
- მოსწავლეებს შეიძლება შეხვდეთ ანტისემიტიზმი სოციალურ ქსელებში და მოექცნენ მისი გავლენის ქვეშ;

- მოსწავლეები შეიძლება გახდნენ სამიზნეები, კიბერსივრცეში წამქეზებლები ან მოწმეები ბულინგისა, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ანტისემიტური კონოტაცია.

სიძულვილის ენას, ხშირად, თან ახლავს კიბერბულინგი და მის მიერ მიყენებული ზიანის

სათანადოდ არ შეფასება არ შეიძლება. ამ ტიპის აგრესია მიმართულია, უპირველეს ყოვლისა, ინდივიდის იზოლირებისკენ მისთვის იმის ჩანერგვით, რომ ის ყველას არ ჰგავს, არაფრის მაქნისია და რომ არავის უხარია მასთან ურთიერთობა; არის შანსი, რომ ეს ქმედებები გადაიზარდოს რეალურ სამყაროში ფიზიკური ზიანის მიყენების მცდელობაში.

დამნაშავეებს შეუძლიათ ხუმრობად ჩათვალონ შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები და მავნე სტერეოტიპები; ეს ადამიანები ხშირად იყენებენ მარტივ და ნათელ კატეგორიებს "ჩვენ" და "მათ". ასეთი ანონიმების მოტივები შეიძლება იყოს განსხვავებული. შესაძლოა, სხვა ადამიანების შეურაცხყოფა საშუალებას აძლევს დამნაშავეებს, მიმართონ საკუთარი შინაგანი იმედგაცრუება და უკმაყოფილება სხვებისკენ, რაც აძლევს მათ კონტროლისა და ძალაუფლების ცრუ განცდას.

ქვემოთ გთავაზობთ მეთოდებს, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას ინტერნეტში, გავრცელებული სიძულვილის დასაძლევად და შესამცირებლად, რომელიც აღწევს სკოლებში და გავლენას ახდენს მოსწავლეებზე.

კიბერბულინგი

ბულინგი ვირტუალურ სივრცეში ხდება ციფრული მოწყობილობების - სმარტფონების, კომპიუტერების და ტაბლეტების გამოყენებით. მისი განხორციელება შესაძლებელია ტექსტური შეტყობინებების და სხვადასხვა აპლიკაციის, სოციალური ქსელების, ფორუმების ან ონლაინ თამაშების საშუალებით, რომლებიც მომხმარებლებს აძლევს ნახვის, შინაარსის გამოქვეყნებისა და ხელახლა გამოქვეყნების საშუალებას.

კიბერბულინგი მოიცავს ნეგატიური, შეურაცხმყოფელი, შეცდომაში შემყვანი ან მავნე შინაარსის გაზიარებას, გამოქვეყნებას ან შემდგომ გავრცელებას ნებისმიერი ადამიანის ან პიროვნების შესახებ. საქმე შეიძლება ეხებოდეს პირადი ინფორმაციის ან მის შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას დამცირების ან შეურაცხყოფის მიზნით. ზოგჯერ ვირტუალური ბულინგი გადაიზრდება ხოლმე უკანონო ან კრიმინალურ მოქმედებებში რეალურ სამყაროში.

კიბერბულინგის გავრცელების ადგილებია:

ციფრული საკომუნიკაციო არხები:

- სოციალური ქსელები – Facebook, Instagram, Snapchat, Twitter და სხვები;
- მობილური მოწყობილობებიდან გაგზავნილი ტექსტური შეტყობინებები (SMS);
- მყისიერი შეტყობინებები მყისიერი მესენჯერების გამოყენებით, ელექტრონული ფოსტით, სხვადასხვა აპლიკაციებსა და სოციალურ ქსელებში;
- ელექტრონული ფოსტა

2017 წელს ინტერნეტში აღმოჩენილ იქნა ანტისემიტური შინაარსის 24 თამაში.

როგორ გავასაჩივროთ სიძულვილის შემცველი ონლაინ კონტენტი?

თუ წააწყდებით აგრესიულ განცხადებებს, რომლებიც იმდენად საზიანოდ მიგაჩნიათ, რომ საჭიროდ თვლით მათ ამოღებას ინტერნეტიდან, გთხოვთ, დაუყოვნებლივ აცნობოთ ვებსაიტის ადმინისტრატორებს ან მის მფლობელს. სოციალური ქსელის კომპანიები (ფეისბუქი, Instagram, YouTube, Twitter და ა.შ.) მიჰყვება ქცევის კოდექსს, რომლის თანახმად ისინი მუდმივად აკონტროლებენ შეტყობინებებს და შლიან სიძულვილის ენის შემცველ ტექსტს.

სკოლაში უსაფრთხო გარემოს შესაქმნელად აუცილებელია მოსწავლეთა წახალისება, რათა შეგატყობინონ ინტერნეტში სიძულვილის ენის შემთხვევების შესახებ. მოსწავლეებს უნდა მიეცეთ გარკვეული ცოდნა ასეთ შემთხვევებზე რეაგირების შესახებ. სკოლას უნდა ჰქონდეს მოსწავლეთაგან ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიღების და მათზე რეაგირების მექანიზმები. მოსწავლეებს უნდა ვასწავლოთ დისკრიმინაციული/სიძულვილის ენის შემცველი ტექსტის გამოვლენა, მათი შეტყობინება ზრდასრული ადამიანისთვის და გავაგებინოთ ამ შეტყობინების მნიშვნელობა. მნიშვნელოვანია, ავუხსნათ განსხვავება „დაბეზულებასა“ და „შეტყობინებას“ შორის.

საგანმანათლებლო გარემოში ინტერნეტსა და სოციალურ ქსელებში ანტისემიტიზმთან დაპირისპირება შეიძლება განხორციელდეს მოსწავლეებში მედიისა და ინფორმაციის, ასევე ინტერკულტურული კომპეტენციების განვითარებით.

მაგალითად, შემდეგი გზით:

- მოსწავლეთა ცნობიერების ამაღლება ინტერნეტში ანტისემიტიზმის არსებობისა და მისი რეალურ ცხოვრებაში გადატანის საფრთხის შესახებ.
- დავეხმაროთ მოსწავლეებს, გააცნობიერონ საკუთარი როლი საინფორმაციო, მედია და ტექნოლოგიურ სივრცეში და მათ შეცვლაში საკუთარი შესაძლებლობები.
- საზოგადოებრივ საქმიანობაში ინტერნეტის პოზიტიურად გამოყენების სწავლება, მათ შორის ისეთ ჯგუფებში მონაწილეობით, რომლებიც მხარს უჭერენ ტოლერანტობას და პატივისცემას ებრაელთა და სხვა ხალხისა და კულტურის მიმართ;
- ცალკეული კულტურების რეპრეზენტაციების შესწავლა სხვადასხვა მედია და საინფორმაციო წყაროებში (მაგალითად, ისტორიული მოვლენების წარმოდგენის გზები) და გამოყენებული და გამორიცხული სიტყვებისა და გამოსახულებების ანალიზი, ასევე გამოქვეყნებული შინაარსის სოციოკულტურული კონტექსტის ანალიზი;
- ინტერნეტში ანტისემიტიზმის შემთხვევებზე რეაგირების შესაძლო ზომების, მოქმედების საუკეთესო გზის არჩევა, დისკუსიის შეწყვეტის ჩათვლით.
- სოციალური ქსელების შეტყობინებებში ემოციური და ეთიკური არგუმენტების გამოყენებით ინფორმაციის მომხმარებელთა მანიპულირების გზების განხილვა;
- მოსწავლეების აღჭურვა საჭირო უნარ-ჩვევებით მტკიცებულებების შესაფასებლად და იმის დასადგენად, თუ რომელი ინფორმაციაა სანდო ობიექტური ლოგიკისა და კვლევის სანდოობის თვალსაზრისით.
- მოსწავლეთა დახმარება, რათა განივითარონ უნარები პასუხისმგებლობით შექმნან და მოაწყონ საკუთარი საინფორმაციო შინაარსი და მედია მესიჯები, რაც საშუალებას აძლევს მათ, უფრო აქტიურად დაუპირისპირდნენ ანტისემიტიზმსა და სიძულვილის სხვა ფორმებს.
- მოსწავლეთა ინტერნეტის უსაფრთხო გამოყენების უნარის შეფასება, იდენტიფიცირება და განვითარება და ცოდნისა და უნარების ნაკლებობის გამოვლენა.

- მოსწავლეთათვის არსებული საკანონმდებლო ბაზის ახსნა (საკმარისად მარტივი ენით) და მათთან ერთად შესაბამისი დებულებების და, ასევე, სოციალურ ქსელებში ზიანის ანაზღაურებისა და შეტყობინების შესახებ არსებული მექანიზმების განხილვა.

ქვემოთ მოვიყვანთ რჩევებს კონკრეტული შემთხვევებისთვის.

როგორ იქცევა მასწავლებელი თუ მოსწავლე ინფორმაციის მოძიებისას ანტისემიტურ მასალებს წააწყდა ინტერნეტში?

ეს საკითხი განხილვას საჭიროებს ღიად, მთელ კლასთან. უპირველეს ყოვლისა, ასეთ რთულ საკითხებზე საუბრისთვის, თქვენ უნდა უზრუნველყოთ უსაფრთხო გარემო, უნდა გაითვალისწინოთ ყველა შესაძლო გარემოება - მაგალითად, კლასში ებრაელი მოსწავლის ყოფნა. დისკუსიის დაწყებამდე რეკომენდებულია ქცევის წესების დადგენა.

შეურაცხყოფელი პოსტის ან ინტერნეტში კომენტარის განხილვას შეუძლია საგანმანათლებლო როლის შესრულება, რადგან ეს აძლევს მოსწავლეებს შესაძლებლობას, შეაფასონ განცხადების წყარო – და ეს არის ციფრული წიგნიერების მთავარი უნარი.

სთხოვეთ მოსწავლეებს, მოძებნონ ანტისემიტური კომპონენტი მასალაში, რომელსაც ისინი ათვალიერებენ. შეუძლიათ მათ მისი გამოვლენა? ფარავს თუ არა ეს კომპონენტი ამ მასალის დანარჩენ შინაარსს? ამ ყველაფერმა შეიძლება გამოიწვიოს დისკუსია მათ მიერ მოხმარებულ ინფორმაციაზე კრიტიკულად ფიქრის აუცილებლობის შესახებ, განსაკუთრებით ინტერნეტში, სადაც ფაქტების შემოწმება არ არის ოფიციალური ფუნქცია და მომხმარებელს შეუძლია ადვილად შექმნას და გაავრცელოს დეზინფორმაცია.

მოქმედებების ჩამონათვალი ინფორმაციის წყაროს შესამოწმებლად

როგორც კვლევითი დავალება, ამ ინფორმაციის უარსაყოფად, შეგიძლიათ სთხოვოთ მოსწავლეებს, მოიძიონ ზოგიერთი ინფორმაციის წყარო, ასევე სხვა წყაროები, რომლებიც გვთავაზობენ ფაქტებს.

ამისათვის მოსწავლეებმა უნდა გამოიყენონ შემდეგი ჩამონათვალი ქმედებებისა ფაქტების ავთენტურობის შესამოწმებლად.

- შეამოწმეთ წყარო. სად გამოქვეყნდა ახალი ამბები? რას წარმოადგენს ეს ვებგვერდი? შესაძლებელია თუ არა, ზუსტად ნახოთ, ვინ აქვეყნებს ინფორმაციას?
- შეამოწმეთ, ვინ არის ავტორი. ნებისმიერი სერიოზული ინფორმაციის წყარო უნდა მიუთითებდეს ავტორზე.
- წაიკითხეთ მეტი, ვიდრე უბრალოდ სათაური. სათაურები ხშირად გამოიყენება როგორც სატყუარა, მკითხველში გარკვეული თვალსაზრისის ჩასანერგად ან მის მოსაზიდად, ყურადღება მიაქციოს გამოქვეყნებულ მასალას.

- შეამოწმეთ სხვა წყაროები, რომლებიც ადასტურებენ ამ ინფორმაციას. შეამოწმეთ წყაროდ მოწოდებული ბმულები და შეეცადეთ შეაფასოთ ამ დამატებითი ინფორმაციის სანდოობა.
- დაუსვით შეკითხვა ექსპერტს. მიიღეთ რჩევა უფრო მცოდნე (მასწავლებელს, ბიბლიოთეკარს ან მუზეუმის მუშაკს) ადამიანისგან, რომელიც დაგეხმარებათ უკეთ გაგებინოთ ეს ინფორმაცია.
- გამოიყენეთ საცნობარო ვებგვერდები ფაქტების შესამოწმებლად. შეგიძლიათ გამოიყენოთ სხვადასხვა ენციკლოპედია, ასევე Factcheck.org ვებგვერდი და საერთაშორისო ფაქტების შემოწმების ქსელის რესურსები (ფაქტების შემოწმების საერთაშორისო ქსელი - IFCN).

ციფრული წიგნიერება არის ინტერნეტში ინფორმაციის პოვნისა და შეფასების უნარი, რაც იძლევა სიმართლისა და ცრუ განცხადების განსხვავების საშუალებას. ეს კომპეტენცია აერთიანებს კრიტიკული აზროვნების უნარებს (მაგალითად, ინფორმაციის წყაროს შემოწმება) და ახალ ცოდნას იმის შესახებ, თუ როგორ მუშაობს თანამედროვე ციფრული სამყარო და როგორ მუშაობს საძიებო სისტემები. მოქმედებების ჩამონათვალის გამოყენებით ინფორმაციის წყაროების გადამოწმების მიზნით, მოსწავლეებს შეეძლებათ, მაგალითად, გააანალიზონ გადამოწმებადი ინფორმაცია ჰოლოკოსტის შესახებ.

როგორ იქცევა მასწავლებელი, თუ გაიგო, რომ მისმა მოსწავლემ ან კოლეგამ გამოაქვეყნა ანტისემიტური პოსტი სოციალურ ქსელში?

ინფორმაციას სოციალური ქსელებიდან შეუძლია შეადგინოს საკლასო ოთახში და გავლენა მოახდინოს საგანმანათლებლო გარემოზე. ამ სიტუაციაში მნიშვნელოვანია მოქმედება სკოლაში არსებული წესების თანახმად. საჭიროების შემთხვევაში, უნდა ეცნობოს სკოლის დირექციას.

თუ პოსტის ავტორი მოსწავლეა, ესეც შეიძლება გახდეს კლასში დისკუსიის მოწყობის მიზეზი. არ არის საჭირო პირდაპირ კონკრეტული პოსტის ხსენება. მაგალითად, შეგიძლიათ დაიწყოთ დისკუსია ისტორიით საკუთარი მიკერძოების იდენტიფიცირების შესახებ. მოსწავლემ, რომელმაც გამოაქვეყნა პოსტი, შეიძლება არ იცოდეს, რომ მის მიერ გამოქვეყნებული განცხადება ანტისემიტურია და დისკუსია მიკერძოებაზე იქნება პირველი ნაბიჯი ამის გასაცნობიერებლად. თქვენ ასევე შეგიძლიათ განიხილოთ, რატომ აყენებს სტერეოტიპების გავრცელება ზიანს მრავალფეროვნებას და ინკლუზიურ გარემოს, რომელშიც ყველა თავს დაცულად გრძნობს. მასწავლებელს, თავისი ავტორიტეტის გამოყენებით, შეუძლია დამაჯერებლად ახსნას ინტერნეტში აღმოჩენილი ანტისემიტუზმის კონკრეტული შემთხვევის უარყოფითი გავლენა.

თუ რომელიმე თქვენი კოლეგა გამოაქვეყნებს ანტისემიტურ პოსტს, რომელიც შეიძლება ნახონ თქვენმა მოსწავლეებმა (მაგალითად, საჯარო ონლაინ პლატფორმა), შეგიძლიათ ამის შესახებ შეატყობინოთ სკოლის ადმინისტრაციას და/ან მიიღოთ შესაბამისი წესებით დადგენილი ზომები.

როგორ იქცევა მასწავლებელი, თუ გაიგო, რომ ანტისემიტური შინაარსის განცხადება ვრცელდება მთელ სკოლაში?

დაუკავშირდით სკოლის ლიდერებს, რომელთა პასუხისმგებლობაც გულისხმობს მსგავსი შემთხვევების გამოძიებას. გაითვალისწინეთ, რომ ეს შეიძლება იყოს ყალბი ან მავნე ინფორმაციის გაგზავნა უცნობი წყაროდან, რომელიც შენიღბულია მიმღებისთვის ცნობილ წყაროდ. თუ შეტყობინება შეიცავს მოწოდებებს ძალადობისკენ, ეს დიდი ალბათობით სისხლის სამართლის დანაშაულია და უნდა შეატყობინოთ პოლიციას.

აღსანიშნავია, რომ შეტყობინებები ელექტრონული ფოსტით შეიძლება გაიგზავნოს ნებისმიერი პოლიტიკური ან ადამიანის უფლებების დაცვასთან დაკავშირებული საკითხის შესახებ ინფორმირების მიზნით, მაგრამ ზოგჯერ ისინი შეიძლება შეიცავდნენ ანტისემიტურ სტერეოტიპებს, რითაც გამოიწვევენ მტრობას ებრაელთა მიმართ. თუ მოსწავლეებს აწუხებთ ადამიანის უფლებების კონკრეტული საკითხი ან მათ მიიღეს მსგავსი ელექტრონული წერილი, შესაძლოა, სასარგებლო იყოს ამ სიტუაციის განხილვა საკლასო ოთახში. ამით მოსწავლეები საკითხზე მეტ ინფორმაციას მიიღებენ და ნაკლებად მიკერძოებულები იქნებიან.

განიხილეთ თქვენს მოსწავლეებთან ინტერნეტში „ვირუსული“ შინაარსის გავრცელების საკითხი და ისაუბრეთ ასეთი შინაარსის გაგზავნის ან გავრცელების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების ძირითად კრიტერიუმებზე.

სასარგებლოა, მოსწავლეებს გააცნოთ "მეთოდი სამმაგი ფილტრი", რომელიც ეფექტურია ინფორმაციის გავრცელების მიზანშეწონილობის შესაფასებლად.

ტესტირება "სამმაგი ფილტრის" მეთოდით

ძველ საბერძნეთში ფილოსოფოსები დიდი პატივისცემით სარგებლობდნენ, როგორც სიბრძნის მატარებელნი. ერთ დღეს ერთ-ერთი ნაცნობი შეხვდა დიდ ფილოსოფოსს და ჰკითხა: "იციტ, რა მითხრეს ახლახან თქვენს მეგობარზე?"

- ერთი წუთით, - უპასუხა ფილოსოფოსმა, - სანამ ჩემს მეგობარზე მომიყვებით, კარგი იქნებოდა, გაჩერდეთ და დაფიქრდეთ, რის თქმას აპირებთ. მე ამას სამმაგი ფილტრის ტესტირებას ვუწოდებ. პირველი ფილტრი არის სიმართლე. სრულიად დარწმუნებული ხართ, რომ ის, რაც გინდათ მითხრათ, მართალია?"

- არა, - თქვა კაცმა, - უბრალოდ მითხრეს ამის შესახებ და მე...

- კარგი, - თქვა ფილოსოფოსმა. - ასე რომ არ იცით, მართალია თუ არა. ახლა ვცადოთ მეორე ფილტრი - საბედნიეროდ. გინდათ, მითხრათ რამე კარგი ჩემს მეგობარზე?"

-ჰმ, არა, პირიქით...

- გამოდის, - თქვა ფილოსოფოსმა, - რომ გინდათ ჩემს მეგობარზე ცუდი რამ მითხრათ, მაგრამ არ იცით რა. ეს მართალია. თუმცა, თქვენ მაინც შეგიძლიათ გაიაროთ ეს ტესტი: დარჩა კიდევ ერთი ფილტრი - Benefit filter. ის, რისი თქმაც გინდათ ჩემს მეგობარზე, სასარგებლო იქნება ჩემთვის?"

- არა მგონია.

- კარგი, - დაასკვნა ფილოსოფოსმა, - ის რაც გინდათ, რომ მითხრათ, თუ არ არის სიმართლე, არც კარგია და არც სასარგებლო, რატომ ვისაუბროთ ამაზე საერთოდ?

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Dealing with Online Anti-Semitism, OSCE ODHIR [441134.pdf](#)